

Streszczenie pracy doktorskiej

„Aksjologiczny wymiar twórczości Alberta Camusa. Implikacje pedagogiczne”

Imię i nazwisko autora pracy: mgr Rafał Materek

Nr albumu: 404

Imię i nazwisko promotora pracy: prof. dr hab. Urszula Ostrowska

Imię i nazwisko promotora pomocniczego pracy: dr Kazimierz Czerwiński

Słowa kluczowe: Albert Camus, egzystencjalizm, aksjologia, wartości, etyka

Przedmiot i cel badań wraz z ich naukowym uzasadnieniem

Przedmiotem niniejszej pracy doktorskiej są wartości wyłaniające się z filozofii Alberta Camusa. Przedmiot badań narzuca potrzebę wielokontekstowego spojrzenia na zawartość twórczości Camusa. W jego myśli problematykę wartości można rozpatrywać w dwojaki sposób. Pierwszym z nich jest analiza określonych wartości, jakie występują w jego twórczości, natomiast drugim sposób ich funkcjonowania. Ta szczególna osobliwość jest atutem uatrakcyjniającym i zwiększającym możliwości wykorzystania tychże wartości, jako przedmiotu badań.

Głównym celem badawczym jest wykorzystanie analizy tekstów Alberta Camusa do poszukiwania przesłanek dla implikacji pedagogicznych. Cel badań w dwojaki sposób sygnalizuje osadzenie wyników badań w przestrzeni pedagogicznej. Z jednej strony jest do świadomość, iż egzystencjalizm znalazł swoje miejsce w myśli pedagogicznej, jednak sporo możliwości nadal pozostaje niewykorzystanych. Dorobek Alberta Camusa może być doskonałym przykładem wskazania nowych interpretacji egzystencjalizmu wzbogaconych o *przestrzeń egzystencjalną*. Z drugiej strony analiza tekstów Alberta Camusa bogata w aksjologiczny aspekt może ukazać nowe spojrzenie na interpretację pojawiania się wartości w życiu człowieka oraz ich włączania w przestrzeń edukacyjną. Zakłada się możliwość umiejscowienia tych analiz w szerszym kontekście: społecznym i kulturowym.

Główny problem badawczy w przypadku niniejszej pracy przybiera formę pytania dopełnienia i brzmi: Jakie wartości w filozofii Alberta Camusa mogą służyć wyprowadzeniu z

niej implikacji pedagogicznych? Jednak towarzyszy mu szereg problemów szczegółowych: Jakie wartości można uznać za kluczowe dla filozofii Alberta Camusa? W jaki sposób wartości istnieją w przestrzeni filozoficznej w przypadku koncepcji Człowieka absurda oraz Człowieka zbuntowanego? Jakie aspekty filozofii egzystencjalnej Alberta Camusa różnicują ją wobec uogólnionych cech filozofii egzystencjalnej wykorzystanych do budowania pedagogiki egzystencjalnej? Jaki wpływ na problematykę aksjologiczną u Alberta Camusa ma fakt skierowania się bardziej ku cnotom etycznym niżli normom moralnym? Problemy szczegółowe stają się elementami pozwalającymi na uzyskanie odpowiedzi na główny problem badawczy, mającej cechy możliwie szerokiego i jednocześnie kompletnego ujęcia. Zwraca to także uwagę badacza na konkretne elementy w badanych źródłach i przyjmowaniu szerokiego spektrum perspektyw przy ich oglądzie.

Metodyka Badań

Metoda wykorzystana w pracy doktorskiej to analiza tekstu w ujęciu hermeneutycznym. Podstawową płaszczyzną po jakiej porusza się autor w niniejszej pracy jest płaszczyzna aksjologiczna. Istotne są więc możliwości, jakie wybrana perspektywa tworzy na tym właśnie gruncie. Hermeneutyka wraz z fenomenologią *umożliwiają odslanianie i interpretowanie elementów antroposfery aksjologicznej poprzez "odkrywanie" rozumienia określonych zjawisk rzeczywistości oraz nadawanie im znaczeń własnych, które w różnym stopniu i procesie przenika ich sens społeczny.*¹ Jest to wyjątkowo istotne w kontekście badania kompleksowego projektu filozoficznego. Co więcej, jako proces jakim charakteryzuje się metoda hermeneutyczna, pozwala ona na osiągnięcie wyników podlegających zawsze dalszej możliwości pogłębiania samego rozumienia. Daje to duże możliwości dla późniejszego korzystania w wyników badań. *W centrum badanego wycinka rzeczywistości znajduje się człowiek. Antropologia, związana z poszczególnymi naukami szczegółowymi, ukazuje człowieka z im właściwej perspektywy: psychologicznej, społecznej, biologicznej, medycznej, itd. Antropologia związana z filozofią ma za zadanie pytać o człowieka jako całość. Pedagogika, będąc również zainteresowaną ujęciem tego typu podejmuje tak postawione zagadnienie, a następnie je modyfikuje, biorąc pod uwagę aspekt wychowania.*² Powyższe rozważania są właściwe dla przyjętej przez autora perspektywy,

¹ Urszula Ostrowska, *Doświadczenie wartości edukacyjnych w szkole wyższej*, Bydgoszcz, 1998, str. 44

² K. Ablewicz, *Hermeneutyčno-fenomenologiczna perspektywa badań w pedagogice*, UJ, Kraków, 1994, str. 17

szczególnie wobec przejścia z płaszczyzny filozoficznej na pedagogiczną, które dzięki specyfice koła hermeneutycznego może odbyć się bezinwazyjnie.

Wyniki badań i wnioski

W wyniku przeprowadzonych analiz, wyodrębniona została przestrzeń aksjologiczna twórczości Alberta Camusa. Co więcej, zestawienie filozofii egzystencjalnej z pedagogiką egzystencjalną, pozwoliło na wskazanie, iż myśl Alberta Camusa w przestrzeni aksjologicznej znacząco wykracza poza ramy egzystencjalizmu, co rzuciło nowe światło na możliwości wykorzystania tej przestrzeni w pedagogice.

Kompletność ujęcia oraz etyka jakościowa zaproponowana przez autora *Człowieka zbuntowanego* pozwoliła na ujęcie pedagoga, jako postaci mogącej wpisywać się w aksjologicznym wymiarze w projekt Alberta Camusa, a także go wyrażać, co stanowi wstęp do określenia zupełnie nowego rejonu współpracy myśli filozoficznej i pedagogicznej.

Autor pracy odpowiada na główny problem badawczy, wskazując wartości wyłaniające się z filozofii Alberta Camusa takie jak bunt czy solidarność, które mogą posłużyć do wyprowadzenia implikacji pedagogicznych. Uzyskane zostały także odpowiedzi na szczegółowe problemy badawcze, wykazując iż:

- w koncepcji człowieka absurda wartość krystalizuje się w terażniejszości poprzez wspartą o świadomość pasję. Wartość ta ma charakter subiektywny i nietrwały. Natomiast w koncepcji człowieka zbuntowanego wartości mają charakter obiektywny i powoływane są przez wartość wstępną, jaką jest bunt.
- cnoty etyczne znajdują swój wyraz w indywidualnym człowieku i mogą zostać wyrażone przez konkretne wzorce osobowe, natomiast poprzez swój związek z Camusowskim pojęciem pasji, tworzą spójną całość z myślą zbuntowaną. Dodatkowo stanowiąc swoistą miarę pozwalają na osiągnięcie pełni życia.
- aspekty różnicujące filozofię egzystencjalną Alberta Camusa od uogólnionych cech filozofii egzystencjalnej wykorzystanych do budowy pedagogiki egzystencjalnej zostały wskazane, a co więcej, stanowią o wątpliwości klasyfikacji myśli tego autora, jako myśli egzystencjalnej.
- kluczowe dla filozofii Alberta Camusa wartości to bunt (wartość wstępna) oraz solidarność